

Motion till riksdagen 2009/10:So582

av **Elina Linna m.fl. (v)**

För mänskliga rättigheter i handikappolitiken

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Uppföljning av handlingsplanen för handikappolitiken	4
3.1	Tillgängligt samhälle 2014	5
3.2	Genomförandeplan för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	6
3.3	Otillgänglighet är diskriminering	6
4	Välfärdslyft för handikappomsorgen	7
5	Skolplikt och rätten till kunskap för barn med funktionsnedsättning	8
6	Lex Sarah	9
7	Hjälpmedel	10
7.1	Hjälpmedel för stammare	10
7.2	Fritidshjälpmedel för barn	11
7.3	Rätten till sexhjälpmedel	12
8	Personlig assistans	12
9	Ledsagarservice	13
9.1	Synskadades perspektiv	14
10	Färdtjänst	15
10.1	Begränsningar av antalet resor	16
10.2	Kvaliteten för färdtjänsten utvecklas och säkras	16
10.3	Ledsagare och medresenär	17
11	Anhörigstöd	17
11.1	Anhöriga till kvinnor och män med funktionsnedsättning	18
12	Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning	19

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett tydligt jämställdhetsperspektiv måste finnas i uppföljningen av handikappolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om levnadsvillkoren för kvinnor med funktionsnedsättning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nationella handlingsplanen för handikappolitiken bör förlängas och att handlingsplanen ska vara genomförd senast 2014.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en genomförandeplan för FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning bör upprättas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att otillgänglighet bör anses som grund för diskriminering i enlighet med diskrimineringslagstiftningen.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om genomförandet av ett välfärdslyft.²
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anmälningarna enligt lex Sarah ska göras till en opartisk enhet inom lämplig myndighet, som också bör samordna och kvalitets-säkra insatserna med anledning av lex Sarah.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett högkostnadsskydd på sikt även bör gälla hjälpmedel.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utreda och ta fram nationella riktlinjer för likvärdiga bedömningar när det gäller hjälpmedel.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att klargöra rätten till hjälpmedel för stammare och att dessa hjälpmedel bör ingå i landstingens ansvar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frågan om fritidshjälpmedel för barn med funktionsnedsättningar bör ses över.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att klargöra rätten till sexhjälpmedel och att dessa hjälpmedel bör ingå i landstingens ansvar.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en bra ledsagarservice är av största vikt för att unga personer ska kunna leva som alla andra; därför ska även i fortsättningen antalet beviljade timmar helt utgå från individens behov.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstiftningen angående merkostnader för ledsagare bör ses över.

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frågan om ledarhundar bör ses över.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda kostnad och att egenavgiften ska ”motsvara normala resekostnader med allmänna färdmedel”.³
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen ges det övergripande ansvaret för tillsynen av färdtjänsten och riksfärdtjänsten.³
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beslutet om färdtjänst även ska gälla för ledsagare.³
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beslutet om färdtjänst även ska gälla för medresenär och att detta bör regleras i de två färdtjänstlagarna.³
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur man kan samla stöd och kunskap när det gäller anhörigas och närståendes stöd till kvinnor och män med funktionsnedsättning.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att i vägledningen särskilt lyfta fram hur stödet och informationen ska utformas för närstående som stöder människor med funktionsnedsättning med utländsk bakgrund.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur situationen för våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning kan underlättas.

¹ Yrkande 5 hänvisat till AU.

² Yrkande 6 hänvisat till FiU.

³ Yrkandena 16–19 hänvisade till TU.

Fel! Okänt namn på

3 Uppföljning av handlingsplanen för handikappolitiken

Den nationella handlingsplanen Från patient till medborgare hade ett brett perspektiv. Den formulerade en nationell handikappolitik för demokrati och full delaktighet. De tre huvudområdena var

- ? att se till att handikapperspektivet genomsyrar alla samhällssektorer
- ? att skapa ett tillgängligt samhälle
- ? att förbättra bemötandet.

Vänsterpartiet var med och tog fram handlingsplanen och planen är väldigt bra, men vi har märkt att själva genomförandet av planen går trögt. I denna motion tar vi främst upp målet att skapa ett tillgängligt samhälle och det nationella målet: jämlikhet i levnadsvillkor för flickor, pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Målsättningen är att alla enkelt avhjälpna hinder för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska vara borta före utgången av 2010. Mer om detta redovisar vi i Vänsterpartiets budgetmotion 2010 "Investera Sverige ur krisen".

Boverkets uppföljning av föreskrifterna talar dock för att målsättningen inte kommer att nås med nuvarande åtgärdstakt. På två år har antalet fastighetsägare som säger att de är färdiga bara stigit med några procentenheter från fem till nio procent. Endast en dryg tredjedel har åtgärdat 50 procent av sina fastigheter eller mer. Två tredjedelar av fastighetsägarna räknar med att bli klara under 2010, men det bedömer Boverket som väl optimistiskt.

Vänsterpartiet föreslår därför att ett konjunkturellt investeringsstöd införs under 2010. Vi avsätter därför 8 miljarder kronor som medfinansiering till kommunsektorn. Stödet kan som mest uppgå till 20 procent av investeringskostnaden och ska omfatta en investering som tidigare läggts eller annars riskerar att bli uppskjuten. Vänsterpartiet menar att investeringsstödet särskilt ska verka för ökad tillgänglighet för personer med olika typer av funktionshinder samt bidra till miljö- och energieffektiviseringar. Beträffande tillgängligheten kommer investeringsstödet att underlätta för kommunsektorn att nå målet "enkelt avhjälpna hinder" under 2010.

På det kommunala området handlar det om ett mer aktivt tillgänglighetsarbete. Enligt Boverket stupar initiativen på dessa områden ofta på att det saknas tillräckliga ekonomiska medel för att genomföra den. Vänsterpartiet kräver därför att den nationella handlingsplanen för handikappolitiken ska vara genomförd senast 2014.

Det har redan gått för lång tid och nu måste regeringen se till att genomföra det man har utlovat.

När det gäller jämlikhet i levnadsvillkoren mellan flickor och pojkar, kvinnor och män har inte så mycket hänt. I uppföljningen av den nationella handlingsplanen som gjordes i regeringens skrivelse till riksdagen 2006 konstaterades på nytt att kvinnor och män inte har samma möjligheter till samhällets stödinsatser. Könsmaktsordningen slår igenom även inom handikappområdet

på så sätt att kvinnor och män bedöms olika trots att de har samma behov. Regeringen förbereder nu en sista uppföljning av handlingsplanen. Det måste finnas ett tydligt jämställdhetsperspektiv i den uppföljningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kvinnor med funktionsnedsättning är en grupp som är dubbelt utsatta, dels genom könsmaktsordningen där mannen är norm och kvinnor som grupp underordnade män som grupp, dels genom den diskriminering som drabbar människor med funktionsnedsättning. Det finns därför anledning att tillsätta en utredning om levnadsvillkoren för kvinnor med funktionsnedsättning och hur de kan förbättras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3.1 Tillgängligt samhälle 2014

I den nationella handlingsplanen för handikappolitiken Från patient till medborgare (prop. 1999/2000:79) slås det fast att målet för handikappolitiken ska vara ett samhälle som gör det möjligt för människor med funktionsnedsättning att bli fullt delaktiga i samhällslivet. Människors lika värde är en grundläggande utgångspunkt i vårt samhälle och alla människor har kunskaper, förmågor och erfarenheter som är viktiga för samhället.

Därför måste samhället formas på ett sådant sätt att alla kan medverka i utvecklingen och nå full delaktighet. Människor som har funktionsnedsättning utgör givetvis inget undantag i detta avseende. Personer med funktionsnedsättning är medborgare med samma rättigheter och skyldigheter som personer utan funktionsnedsättningar.

Genom ökad kompetens och förbättrad lagstiftning kan det tillgängliga samhället minska kostnader och öka delaktigheten. Det slår FN fast i sin konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar:

För att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva oberoende och att fullt ut delta på alla livets områden, ska konventionsstaterna vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på samma villkor som andra till den fysiska miljön, till transporter, till information och kommunikation, innefattande informations- och kommunikationsteknik.

Tillgänglighet är en förutsättning för full delaktighet i samhället och den skapas genom att samhället görs tillgängligt för alla. Vänsterpartiet menar att det är ett absolut krav att den nationella handlingsplanen genomförs. Genomförandet har hittills inte prioriterats. Tiden för genomförandet behöver därför förlängas. En förlängd genomförandetid måste kombineras med årliga uppföljningar som också ska rapporteras till riksdagen. Mot denna bakgrund är det därför nödvändigt att tiden för den nationella handlingsplanen för handikappolitiken förlängs och att handlingsplanen ska vara genomförd senast 2014. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

3.2 Genomförandeplan för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

I januari 2009 trädde FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i kraft i Sverige. I artikel för artikel beskrivs vilka åtgärder som behövs för att människor med funktionsnedsättning ska få sina ekonomiska, sociala, kulturella, medborgerliga och politiska rättigheter tillgodosedda. Syftet med konventionen är att människor ska uppnå full jämlikhet och delaktighet i samhället.

I och med att riksdagen antagit konventionen så är den juridiskt bindande. Det innebär att Sverige åtagit sig att fullt ut förverkliga de rättigheter som finns i konventionen. Konventionen är en viktig markering av att rättigheter för personer med funktionsnedsättning ytterst handlar om mänskliga rättigheter. Konventionen utgör med andra ord ett kraftfullt verktyg i arbetet för att funktionshinderspersionen ska få fullt genomslag i vårt samhälle.

Sverige har åtagit sig att se till att konventionen följs och att den införlivas i nationella lagar och regelverk. En ökad tydlighet från regeringens sida krävs för att göra det lättare för kommuner och landsting att förverkliga den nya konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vänsterpartiet är därför av den bestämda uppfattningen angående Sveriges ratificering av konventionen, att en genomförandeplan ska upprättas för hur bristerna ska åtgärdas. Vi ser ett fortsatt behov av att lyfta fram och praktiskt tillämpa FN-konventionen i kommuner och landsting.

För att Sverige ska leva upp till konventionen bör därför en genomförandeplan upprättas så att rättigheterna förverkligas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3.3 Otillgänglighet är diskriminering

Diskrimineringskommittén föreslog att underlåtenhet att vidta skäligen åtgärder för tillgänglighet ska definieras som diskriminering. Det innebär att arbetsgivare skulle göras skyldiga att vidta stöd och anpassningsåtgärder som skäligen kan krävas för att skapa en situation för en person med funktionsnedsättning som är jämförbar med den för personer utan sådan funktionsnedsättning.

Vidare skulle den som omfattas av lagens förbud mot diskriminering som gäller utbildning och andra samhällsområden, inte få missgynna en person med funktionsnedsättning genom att underlåta att vidta sådana skäligen åtgärder för tillgänglighet som skulle kunna bidra till att den personen kan ta del av den vara, tjänst, bostad eller verksamhet som avses, på lika villkor med personer utan sådan funktionsnedsättning.

Denna skyldighet att vidta åtgärder för tillgänglighet skulle enligt Diskrimineringskommitténs förslag dock inte gälla enskilda personer som tillhandahåller varor, tjänster eller bostäder. Förslaget är mycket långtgående jämfört med den nu gällande ordningen och har alltså omfattande kostnadsmissiga

och praktiska konsekvenser om det genomförs som Diskrimineringskommittén avsett, såväl för samhället i stort som för enskilda arbetsgivare.

Vänsterpartiet anser att bristande tillgänglighet bör anses som grund för diskriminering och att frågan inte behöver utredas ytterligare. Däremot anser vi att regeringens beredning noggrant bör belysa kostnadsaspekterna av genomförandet av en sådan lagstiftning.

Det är vidare viktigt att noggrant följa hur praxis utvecklas när ett sådant förslag genomförs så att lagstiftningen inte tolkas vare sig för snävt eller för vidsträckt samt så att de skälighetsbedömningar som ska göras inte utmärks av för stor grad av godtycke. Mot denna bakgrund bör regeringen skyndsamt återkomma med förslag som innebär att underlåtenhet att tillgänglighetsanpassa ska definieras som diskriminering. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Välfärdslyft för handikappomsorgen

Enligt Socialstyrelsen finns det vissa generella drag när det gäller kompetens- och personalförsörjning inom verksamheter för äldre och personer med funktionsnedsättning. Bland annat består personalen av två grupper: en del har lång anställningstid och hög medelålder, och den andra delen har hög personalomsättning, låg medelålder och till stor del tim- eller visstidsanställda. Personalens formella utbildningsnivå är låg, och många personliga assistenter saknar yrkesutbildning. Andelen bland personalen som har högskoleutbildning är mycket låg.

Det finns kvalitetsbrister inom vården och omsorgen som beror på bristfällig kompetens hos personalen och arbetets organisering. Vänsterpartiet menar att området som gäller just handikappomsorgen är klart eftersatt när det gäller statliga insatser för kompetensutveckling av personalen och därmed en bättre kvalitet för de flickor, pojkar, kvinnor och män som behöver insatser för att kunna leva ett gott liv.

Detta är desto märkligare eftersom området som spänner sig över livscykeln från livets början till dess slut uppvisar en mångfald av behov och komplexitet. Vad gäller personalförsörjning kopplat till metod- och kompetensutveckling för området saknas nationella riktlinjer och riktade statliga medel.

Verksamheten har också vuxit och förändrats. Från tidigare fokusering på vård och omvårdnad har en tydlig förskjutning skett till ett mer habiliterande, rehabiliterande, socialt och pedagogiskt synsätt. Det handlar om att utifrån den enskildes förmåga stödja till delaktighet och självbestämmande. Det handlar om att skapa förutsättningar för ett liv som andras. Gällande lagstiftning inom funktionshinderområdet syftar till att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som lagen omfattar.

Funktionshinderområdet behöver en långsiktig satsning på kompetenshöjning. Personalen har ofta med sig viktiga kunskaper och erfarenheter, men saknar utbildning om funktionsnedsättningar. Det finns också ett stort behov av kontinuerlig kunskaphöjning och fortbildning om neuropsykiatriska

Fel! Okänt namn på

funktionsnedsättningar/autism, förvärvade hjärnskador/neurologiska funktionsnedsättningar och bemötande, inom habiliterande och rehabiliterande arbetssätt och inom flera andra områden.

Enligt Socialstyrelsen är kompetensfrågorna avgörande för om LSS-insatserna ska kunna leda fram till uppsatta mål.

Möjlighet att leva som andra (SOU 2008:77). Kommitténs bedömning är att regeringen bör överväga en samlad och framtidsinriktad satsning på kompetensutveckling och att långsiktig personalförsörjning måste tas på största allvar. Det måste framgå att kompetens på alla nivåer är nödvändigt för att intentionerna i handikappolitiken och LSS ska uppnås.

Vänsterpartiet delar Socialstyrelsens uppfattning om att kompetensfrågorna är avgörande och gör därför en långsiktig 10-årig satsning med 2 miljarder kronor uppdelat på 200 miljoner kronor per år för kompetensutveckling av personalen inom funktionshinderområdet. För att ge verklig möjlighet för personalen att delta i sådan utbildning krävs självfallet att någon annan gör deras viktiga arbete under tiden. Detta innebär att frågan om vikarier måste lösas.

Den tyngsta kostnaden när personal ska utbildas är kostnaden för vikarier. Därför är den enda rimliga lösningen att ge kommunerna kompensation för de vikarier som måste anställas. Vänsterpartiet återinför utbildningsvikariat om 3 000 platser 2009, 5 000 platser 2010 och 5 000 platser 2011, vilket redovisas i vår budgetmotion.

En satsning på ett välfärdslyft för handikappomsorgen enligt ovan ska genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Skolplikt och rätten till kunskap för barn med funktionsnedsättning

I sin handlingsplan för arbetet med de handikappolitiska målen 2002 formulerade

Skolverket följande mål för skolan:

- ? en skola för alla
- ? full delaktighet för barn och vuxna i skolsektorn
- ? jämlikhet i villkor för barn, unga och vuxna i skolsektorn.

Det handlar med andra ord om att skolan ska vara likvärdig och att alla barn omfattas av skolplikten och den därmed tillhörande rätten till utbildning, som det står i skollagen. Elever med funktionsnedsättning ska kunna kräva en lika bra utbildning som alla andra elever.

Tyvärr är den svenska skolan långt ifrån likvärdig och skillnaderna har ökat sedan 1990-talets början. Om de handikappolitiska målen ska nås 2010 måste man vidta ytterligare åtgärder. Man har inte ens kunnat lösa de problem som finns med skolornas fysiska tillgänglighet, vilket Skolverket visar i rapporten Tillgänglighet till skolors lokaler och valfrihet för elever med funktionsnedsättning (2008).

Ett självklart synsätt saknas som utgår ifrån att elever med funktionsnedsättning ska inkluderas i skolan. Det finns tecken på att lösningar som segregerar ökar (Handisam 2008/087). Vänsterpartiets politik för en tillgänglig skola redovisas i vår motion om nya regler för fristående skolor, 2009/10:Ub206.

6 Lex Sarah

Den 1 januari 1999 trädde lex Sarah i kraft. Bestämmelserna anger att var och en som är verksam inom omsorger om äldre personer eller personer med funktionsnedsättningar ska vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Vidare ska den som upptäcker eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som berör någon enskild anmäla detta till nämnden eller till den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

Dessa bestämmelser har fått sitt namn efter undersköterskan Sarah Wägner och hennes handlande på Polhemsgården hösten 1997. Nya föreskrifter och allmänna råd om lex Sarah trädde i kraft den 10 juli 2008. Syftet med de nya föreskrifterna och allmänna råden är

- ? att bidra till en mer enhetlig tillämpning av bestämmelserna i 14 kap. 2 § SoL respektive 24 a § LSS
- ? att betona vikten av att förhindra att allvarliga missförhållanden uppkommer.

Det som är nytt i dessa föreskrifter och allmänna råd är

- ? att både uppgiften att vaka över att enskilda får god omvårdnad, gott stöd och god service samt lever under trygga förhållanden och skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden lyfts fram
- ? ett förtydligande av att anmälningsskyldigheten gäller allvarliga missförhållanden
- ? att omedelbara åtgärder ska vidtas när en anmälan har gjorts
- ? att en anmälan ska utredas skyndsamt och att utredningen ska dokumenteras
- ? att en enskild verksamhet ska informera nämnden som har beslutat om insatsen för den enskilde som berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande
- ? att i enskilda verksamheter ska dokumentationen av utredningar av allvarliga missförhållanden sparas i minst två år.

Det är bra att innehållet i lex Sarah har förtydligats, men det är inte tillräckligt. Vänsterpartiet har länge motionerat om att anmälningar borde gå till länskonserterna, men vi väljer i dag att utveckla det ytterligare genom att föreslå att anmälningarna borde gå till en helt fristående och opartisk enhet inom en lämplig myndighet. Enhetens uppdrag bör också bli att samordna och

Fel! Okänt namn på

kvalitetssäkra insatserna som görs med anledning av lex Sarah. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Hjälpmedel

Hjälpmedel är för många ett måste för att få vardagen att fungera. Trots det tvingas många betala för sina hjälpmedel. Kostnaderna är dessutom olika i landet. Handikappförbunden anser att det strider mot respekten för alla människors lika rätt till självständighet och oberoende enligt FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Det saknas ett nationellt regelverk som styr hjälpmedelsverksamheten. Det saknas också en definition på vad som är ett hjälpmedel.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen är landsting och kommuner skyldiga att erbjuda hjälpmedel. Men lagen är ingen rättighetslag som ger den enskilde rätt att överklaga. Enskilda kommuner och landsting har sina egna regelverk och bestämmer villkoren. En rullator kan exempelvis vara gratis i ett landsting, hyras ut mot en avgift i ett annat eller köpas i butik som vilken produkt som helst och därmed bekostas helt av den enskilde.

Vänsterpartiet anser att alla personer med funktionsnedsättning måste få tillgång till de hjälpmedel de behöver för att få vardagen att fungera. Avgörande för människors möjlighet till hjälpmedel måste vara deras behov och inte deras ekonomi. Lika villkor ska gälla för alla oavsett var i landet man bor. På sikt bör därför ett högkostnadsskydd även gälla för hjälpmedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Hjälpmedelsutredningen (SOU 2004:83) gav förslag på hur hjälpmedelsförsörjningen i Sverige bör fungera. Förslagen har inte realiserats fullt ut. Sverige måste förverkliga utredningens förslag om vi ska leva upp till den nya FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Därför bör Socialstyrelsen få i uppdrag att utreda och ta fram nationella riktlinjer för likvärdiga bedömningar när det gäller hjälpmedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.1 Hjälpmedel för stammare

Stamning kännetecknas av svårigheter att komma framåt i talet, trots att personen vet vad hon eller han ska säga. Vanliga symtom är repetitioner av ljud eller ord, eller problem att starta talet. I vissa fall uppstår muskelspänning eller onormala rörelser, särskilt i hals, mun och ansikte. Det är typiskt för stamning att symtomen försvinner vid sång, körläsning eller tal i takt med metronom. Kunskapen om stamning som funktionsnedsättning är liten. Erfarenheten och den obehagliga känslan av att tappa kontrollen över sitt tal kan vara svår att beskriva. Eftersom den stammande aldrig vet när han eller hon tappar talkontrollen skapas också en ständig fokus på talet. För många finns det ständigt i tankarna.

Det finns många fördomar om stamning. Fortfarande finns en vanföreställning om att det är en fråga om att personen i fråga är blyg eller kommer att ”växa ifrån det”. Det sociala utanförskap och de problem som stamning kan innebära gör att samhället har ett ansvar för att hjälpa de som drabbats. Det finns i dag tekniska hjälpmedel för stammare, men de är dyra att införskaffa för den enskilde. Dessa hjälpmedel kan erbjudas genom landstingens hjälpmedelscentraler, men i dag är det bara två landsting i Sverige som har dessa med i sitt utbud.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ingår det i landstingens uppgifter att erbjuda dem som är bosatta inom landstinget hjälpmedel. Det är en viktig fråga att tillgången till hjälpmedel för stammare blir lika över landet. Därför ska Socialstyrelsen få i uppdrag att klargöra rätten till hjälpmedel för stammare och att dessa hjälpmedel bör ingå i landstingens ansvar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.2 Fritidshjälpmedel för barn

Flickor och pojkar med funktionsnedsättningar har samma rätt till fritidsaktiviteter och en meningsfull fritid som alla andra barn enligt FN:s barnkonvention. Barn ska ha rätt till hjälpmedel även för lek och fritid.

Väl fungerande hjälpmedel är en förutsättning för att personer med funktionsnedsättningar ska klara av det dagliga livet. För barn med funktionsnedsättning har hjälpmedel en mycket stor betydelse.

Vänsterpartiet menar att hjälpmedel måste ses ur ett barnperspektiv och betraktas som livsviktiga redskap för utveckling. När barn med funktionsnedsättning med hjälp av ändamålsenliga hjälpmedel kan förflytta sig på ett bra sätt vet man genom forskning att det ger ökad initiativförmåga, bättre självförtroende, högre social status bland kamraterna samt en förbättrad begrepps- bildning och perceptionsförmåga. Barn utvecklas genom lek.

Flickor och pojkar med funktionsnedsättning har ofta begränsade möjligheter till lek och måste få tillgång till specialanpassade hjälpmedel och lekmaterial. För många familjer är det näst intill omöjligt att få ett fritidshjälpmedel förskrivet till sitt barn man ger barn och unga de hjälpmedel de behöver för att klara sin vardag, men rätten att leka tillsammans med andra barn tas ifrån dem. En vanlig cykel kan kosta 1 000 kronor, men en anpassad cykel kan kosta runt 15 000 kronor. En vanlig gunga kan kosta några hundralappar, men en anpassad kan kosta flera tusen.

Vänsterpartiet menar att detta orättvisa system begränsar möjligheterna för barn med funktionsnedsättningar att kunna leva ett liv som andra barn. Vi föreslår därför att frågan ses över och att det arbetas fram ett bättre system som kan erbjuda alla flickor och pojkar med funktionsnedsättningar de fritidshjälpmedel som de behöver för att utvecklas genom lek. Vänsterpartiet kräver ett bättre system för alla barns rätt till fritidshjälpmedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

7.3 Rätten till sexhjälpmedel

Om människor med funktionsnedsättning blir betraktade som könlösa innebär också det att sexualiteten osynliggörs. För många med omfattande funktionsnedsättningar behövs det hjälpmedel och stöd för att de ska kunna leva ett självständigt sexuellt aktivt liv. Tyvärr finns det fortfarande många tabun på detta område och det verkar finnas en oklarhet kring i vilken utsträckning landstingen ska bevilja sexhjälpmedel till dem som har behov av det. Socialutskottet skrev i sitt betänkande 2006/07:SoU4:

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) är det landstingens uppgift att erbjuda bl.a. dem som är bosatta inom landstinget hjälpmedel. Enligt utskottets uppfattning omfattar detta ansvar även sexhjälpmedel.

Just därför att socialutskottet menar att landstingets ansvar omfattar även sexhjälpmedel kan det finnas anledning att tydliggöra detta, eftersom alla landsting inte verkar dela den uppfattningen fullt ut. Därför menar vi att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att klargöra rätten till sexhjälpmedel och att dessa hjälpmedel ingår i landstingens ansvar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Personlig assistans

I FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning fastslås funktionshindrades rätt till självbestämmande och rätten att kunna delta i samhället. För detta behövs personligt stöd i vardagen. Bristen på sådant stöd tvingar i dag många människor med funktionsnedsättningar till ett liv i passivitet, otrygghet och ohälsa. Ett aktivt agerande är nödvändigt för att FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar ska kunna få konkret betydelse i dessa människors liv. Det svenska systemet med personlig assistans bidrar till självbestämmande för personer med funktionsnedsättningar.

En av grundtankarna med personlig assistans är att människor med funktionsnedsättning ska få leva det liv som man vill leva. Personlig assistans har förbättrat livskvaliteten enormt för många och är en av de viktigaste jämlikhetsreformerna i Sveriges historia.

LSS-kommittén har nu sett över lagstiftningen och lämnat förslag i sitt slutbetänkande *Möjlighet att leva som andra* (SOU 2008:77). Vi gläds över att kommittén anser att LSS fortfarande ska vara en rättighetslagstiftning, och det är bra att staten tar ett helhetsansvar för den personliga assistansen.

I utredningen av assistansersättningens samhällsekonomiska effekter (Socialstyrelsen, SOU 2008:77) finner Socialstyrelsen att personlig assistans är en kostnadseffektiv insats som borde utökas till fler personer. Andra utredningar visar att kostnaderna för en gruppboende överskrider kostnaderna för personlig assistans för en enskild person som bor hemma. LSS-lagstiftningen är alltså positiv ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vänsterpartiet delar Socialstyrelsens uppfattning, men oroas över att om förslaget ”personlig service med boendestöd” går igenom och utformas på det nya sättet kommer det att drabba dem som berövas rätten till personlig assistans genom att inte nå upp till golvet på 20 timmars grundläggande behov (personlig hygien, av- och påklädning, kommunikation och hjälp vid måltider). En personlig service enligt hemtjänstliknande modell föreslås på max 40 timmar i veckan.

Detta kommer att få mycket olyckliga konsekvenser för dem som i dag har ett dagligt behov av personlig assistans. Som förslaget är utformat så kan det också leda till att människor förlorar sina arbeten eller inte kan vara ute med sina barn, för att de inte får assistans utanför hemmet. Tråkigt nog verkar det som att förslaget ”personlig service” redan tillämpas på flera håll i Sverige. Ett annat förslag som vi reagerar starkt emot är att det ska krävas mer än grundläggande behov för att få assistans.

Vi avstår för tillfället att yrka avslag på förslagen från LSS-kommittén i väntan på regeringens proposition, men vi kommer noga att följa utvecklingen inom området.

9 Ledsagarservice

Ledsagarservicens kärna är att underlätta för den enskilde att komma ut och ha kontakter med andra. Insatsen ledsagarservice har bidragit till att personer med funktionsnedsättning har kunnat bryta den isolering som ofta blir följden av en funktionsnedsättning, genom att de har kunnat komma ut bland andra och ta del av bl.a. kultur- och fritidsliv.

FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar betonar hur viktigt det är med personligt stöd och samhällsservice i hemmet som ”gynnar den enskildes självbestämmande, oberoende och deltagande i samhället”.

Under 2007 var 40 procent av dem som hade ett verkställt beslut om ledsagarservice enligt LSS under 22 år. För barn och unga kan ledsagning vara den mest effektiva insatsen för att öka delaktigheten i samhällslivet. Insatsen kan dessutom ha betydelse för många barns och ungas möjligheter att utvecklas.

Vänsterpartiet menar att ledsagarservicen har stor betydelse för många unga med funktionsnedsättning och därför bör finnas kvar som en självständig insats även i fortsättningen. Vänsterpartiet menar också att en bra ledsagarservice är av största vikt för att unga personer ska kunna ha möjlighet att leva ett aktivt liv, att leva som andra. Därför ska antalet beviljade timmar även i fortsättningen helt utgå från individens behov. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett annat problem är merkostnadsersättning för ledsagare: exempelvis i Sundsvall ger kammarrätten en kommun rätt till att neka ledsagarersättning. Det innebär att ledsagaren ska stå för sina egna kostnader för biljetter till konserter, museer, bio etc.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiet är mycket bekymrat över denna utveckling som successivt kommer att leda till ökade ekonomiska klyftor, där det är plånboken som avgör mer än någonsin vem som får tillgång till samhället. Ett annat problem blir svårigheter att rekrytera ledsagare när avgifter till både det ena och det andra ska betalas av denne själv. Lagstiftningen angående merkostnader för ledsagare bör därför ses över. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9.1 Synskadades perspektiv

Synskadade behöver i vissa situationer personlig service. Behovet varierar mellan såväl individen som situationer. Det kan vara stöd att klara sina hemsysslor, ledsagning och läs- och skrivservice. Synskadade måste själva få bestämma hur beviljade timmar ska användas. Kvalitet och respekt för individens behov ska vara styrande. Personer med synskador har generellt sämre hälsa än befolkningen i stort och använder mer läkemedel än andra och då främst ångestdämpande och antidepressiva medel samt sömnmedel (utredningsinstitutet Handu).

År 2007 genomförde Synskadades Riksförbund (SRF) ett rådslag bland sina medlemmar och det visade att många förklarade den sämre hälsan med dels otrygghet och oro för hur de dagliga sysslorna skulle skötas, dels brist på motion och stimulans.

En synskada leder ofta till svårigheter med orienteringen. Så många som 8 av 10 personer med synskador upplever att de har uppenbara svårigheter att orientera sig i främmande miljöer och 75 procent säger att de ser för dåligt för att ensamma använda kollektivtrafiken. Detta leder till oönskad inaktivitet och brist på självständighet. Att kunna få ledsagning är därför oerhört viktigt för många synskadade människor.

Samhället måste formas på ett sådant sätt som kan göra det möjligt för synskadade människor att bli fullt delaktiga i samhällslivet. På senare år har det exempelvis vidtagits åtgärder för att lösa problem för synskadade vid järnvägsstationer, men vissa allmänna platser, som t.ex. stora köpcentra och liknande har fortfarande inte åtgärdats. Detta är ett stort problem eftersom sådana ofta är mycket svårorienterade.

Vänsterpartiet menar därför att en bra ledsagarservice är av största vikt för att synskadade ska ha möjligheter att leva ett aktivt liv och att leva som andra. Därför ska antalet beviljade timmar helt utgå från individens egna behov. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Synskadades Riksförbund (SRF) med distrikt och lokalföreningar har startat en mycket viktigt kampanj för en brukarstyrd personlig service som vi noggrant kommer att följa upp. SRF kräver ett större inflytande över den hjälp som synskadade kan behöva på grund av deras synsättning. De kräver bl.a. en förbättrad ledsagarservice, ett ökat brukarinflytande i hemtjänsten, kostnadsfri service för t.ex. läsning av post och annan nödvändig information, ifyllande av blanketter och beställningar av biljetter m.m. samt stöd i föräldrollen.

En annan problematik är att de senaste åren har det blivit allt svårare att kunna använda ledarhundar när personer med synskada ska ta sig fram ute i samhället. De nekas tillträde till platser och det förekommer att man nekas tillträde till exempelvis restauranger på grund av ledarhunden, men det har även förekommit att ledarhundsförare tvingats lämna sitt arbete.

Vi menar att ledarhundsförare diskrimineras och i många fall utestängs från möjligheter till utbildning och arbete. Detta är fortfarande ett stort problem. Enligt Föreningen Sveriges ledarhundsförare har anmälningar som lämnats till Handikappombudsmannen lagts ned då det inte finns stöd i något lagrum vare sig för gravt synskadade eller blinda ledarhundsförare eller för deras ledarhundar. Lagstiftningen har inte ändrats sedan den nya diskrimineringsombudsmannen fått ansvaret för dessa frågor.

Gravt synskadade eller blinda ledarhundsförare blir alltmer utestängda och får fler och fler inskränkningar i den frihet en ledarhund ger. Det innebär också att de blir mer beroende av färdtjänst och ledsagning samt att de dessutom mår psykiskt dåligt på grund av detta.

Möjligheten för synskadade att använda sig av en ledarhund är ett viktigt steg mot ett tillgängligare samhälle. Det finns exempelvis undantag i livsmedelslagstiftningen som gör att det är tillåtet att släppa in ledarhundar på en restaurang. Att personer med ledarhund ändå nekas tillträde till platser är således ett stort problem.

Vänsterpartiet anser att det bör vara en rättighet för synskadade att få använda sig av ledarhundar och att man inte utan synnerliga skäl ska kunna utestängas från platser. Diskrimineringslagstiftningen bör omarbetas så att den också inkluderar ledarhundsförare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Färdtjänst

Färdtjänsten ska ge personer med funktionsnedsättning möjlighet att resa på samma villkor som personer utan funktionsnedsättning. Färdtjänsten ska stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att förflytta sig samt att föra ett självständigt och normalt liv. I dag är färdtjänsten den enda möjligheten för många med funktionsnedsättning att företa resor. Den kollektiva trafiken är fortfarande tillgänglig i mycket begränsad utsträckning för t.ex. rullstolsburna, och det kommer att dröja länge än innan den kan sägas vara till för alla.

Att färdtjänstresandet försvåras för personer med funktionsnedsättningar har två huvudsaker. Den första är att huvudmännen har komplicerade beställningsrutiner och regelsystem. Dessa innebär att den som behöver tjänsten inte kan skaffa sig en överblick över sina resor. Beställda fordon uteblir eller är kraftigt försenade, och detta beror till stor del på den organisation som tillämpas i många kommuner.

Det andra problemet är kostnaderna. Huvudmännen är fria att sätta priserna, vilket kan användas för att begränsa resandet. Det borde finnas en tydlig

Fel! Okänt namn på

koppling mellan egenavgiften för färdtjänst och avgiften för att åka med kollektivtrafiken. Att ta ut en egenavgift för en resa med färdtjänst som inte motsvarar avgiften för resan med den ordinarie kollektivtrafiken ställer åter personer som är i behov av färdtjänst i en ojämlig situation. Detta diskriminerar människor med färdtjänstillstånd.

Vänsterpartiet föreslår att det i lagen om färdtjänst ska införas en skrivning liknande den som finns i lagen om riksfärdtjänst, om att egenavgiften ska ”motsvara normala resekostnader med allmänna färdmedel”. Regeringen bör utreda kostnaden för och genomförandet av en sådan lagändring. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10.1 Begränsningar av antalet resor

Att begränsa antalet resor inom färdtjänsten strider mot principen om allas rätt att ta del av samhällslivet och därmed också principen om jämlika levnadsvillkor för alla. Så länge som kollektivtrafiken utestänger personer med rörelsenedsättningar är en fungerande färdtjänst för många den enda möjligheten. Därför ska färdtjänsten utformas efter resenärens behov, och den ska ge rätt och möjlighet att resa på samma villkor som övriga medborgare. Begränsas möjligheten att resa för personer med färdtjänstillstånd kommer dessa inte i en jämbördig situation i förhållande till dem som utan begränsningar kan resa med olika kommunikationsmedel.

Vänsterpartiet nådde under 2006 en viss framgång på det här området (trafikpolitiska propositionen 2005/06:160), med den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Riksdagen beslutade då att resor som kan anses vara väsentliga för en tillståndshavare får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl.

Detta innebär en inskränkning i möjligheterna att begränsa antalet resor som vi menar är nödvändig. Vänsterpartiet vill ha en tydligare reglering som hindrar kommuner och trafikhuvudmän att utfärda generella begränsningar av antalet färdtjänstresor.

10.2 Kvaliteten för färdtjänsten utvecklas och säkras

Vänsterpartiet har krävt att det ska införas en paragraf som handlar om kvaliteten i färdtjänstlagen. Förebilden har varit den paragraf om kvalitet som finns i socialtjänstlagen. Därför är det glädjande att vi fick gehör för detta förslag i arbetet med den trafikpolitiska propositionen 2006 (prop. 2005/06:160) och att det nu ska införas en bestämmelse om att den färdtjänst som anordnas ska vara av god kvalitet. Färdtjänst är något som beviljas efter en ansökan, en utredning och ett beslut om att det föreligger ett behov.

Vi anser därför att färdtjänsten ska vara en del av de allmänna kommunikationerna och att Vägverket ska ha ett ansvar när det gäller kvantitet och kvalitet, men därutöver ska det också finnas en myndighet som har ett tillsynsansvar. Den främsta anledningen till detta krav har att göra med rättsä-

kerheten. Den enskilde ska ha en instans som kan överpröva vid ett negativt beslut.

Det räcker därför inte att Vägverket får ett sektorsansvar för färdtjänsten och riksfärdtjänsten även om de har ett klart uttalat ansvar för redovisning, analys och utvärdering av utvecklingen inom färdtjänsten och riksfärdtjänsten. Det behövs även tillsyn för att se till att lagarna efterlevs.

Därför behövs en tillsynsmyndighet som kan ge ut anvisningar, råd och rekommendationer och dit enskilda kan vända sig med sina klagomål i frågor som rör dessa discipliner. Tillsynsmyndigheten ska även ha till uppgift att göra en generell uppföljning av färdtjänsten och riksfärdtjänsten. Socialstyrelsen bör sköta den övergripande tillsynen av färdtjänsten och riksfärdtjänsten och länsstyrelserna bör ha det direkta ansvaret, på samma sätt som annan kommunal tillsynsverksamhet är organiserad. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10.3 Ledsagare och medresenär

Vänsterpartiet anser att beslutet om färdtjänst ska gälla även ledsagare och att ökade samhällskostnader kan vara berättigade för att ge trygghet i resandet. Vi anser också att man därigenom undviker en omfattande administration, domstolsprövningar och en stor rättsosäkerhet för den enskilde resenären. Detta bör reducera kostnaderna avsevärt.

Problemet med det nuvarande systemet är att i vissa situationer får den färdtjänstberättigade ta med en ledsagare om den behövs under resan, men inte om det behövs en ledsagare under själva vistelsen vid resmålet. För att förenkla processen bör beslutet om färdtjänst sålunda gälla även för ledsagare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare är det också skäligt att den som söker tillstånd till färdtjänst ska kunna ha sällskap på resorna av en eller flera medresenärer, och då ska tillståndet även gälla för denna eller dessa. Avgiften för medresenären ska då inte heller överstiga den som gäller för allmänna kommunikationsmedel. Här har Färdtjänstutredningen befarat att det kan finnas gränsdragningsproblem. Trots detta bör en färdtjänstberättigad få ta med medresenärer och detta bör regleras i de två färdtjänstlagarna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 Anhörigstöd

Anhöriga gör en stor och oersättlig insats när det gäller stöd, omsorg och vård av närstående eller stöd till en person med funktionsnedsättning. Det är viktigt att värna den dubbla frivilligheten. Kvinnan eller mannen med funktionsnedsättning måste vilja ha hjälpinsatser från sina närstående och de närstående måste både ha möjlighet och vilja att göra hjälpinsatserna. Kunskap och forskning kring anhörigas insatser när det gäller stödet till äldre är betydligt

Fel! Okänt namn på

större än när det gäller anhörigas stöd till barn, kvinnor och män med funktionsnedsättningar.

Vi ser med stor oro på den nuvarande krisen och befarar att regeringens ovilja att ge ytterligare stöd till kommunerna kommer att vältra över ännu mer ansvar på döttrarna till människor med funktionsnedsättningar.

Det är viktigt att utveckla anhörigstödet till dem som vill och kan hjälpa sina närstående eller sin partner. Kvalitet i sin tur kräver att de som svarar för insatsen har de kunskaper som behövs, men också att insatserna är individuellt anpassade och flexibla samt att resurserna är tillräckliga.

11.1 Anhöriga till kvinnor och män med funktionsnedsättning

Kunskaper och forskning men också utvecklingen av anhörigstödet i kommunerna har varit mer omfattande när det gäller äldre än när det gäller stödet till anhöriga till kvinnor och män med funktionsnedsättning. Det nationella kompetenscentrum som skapats har t.ex. i uppdrag att syssla med kunskap om och utveckling av närståendes stöd till äldre kvinnor och män. Det finns mycket som behöver göras när det gäller kunskap om och utveckling av anhörigstöd till flickor, pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Handikappombudsmannen (HO) påpekade i sitt remissvar att icke-diskriminering och bristande tillgänglighet i hög grad påverkar både människor med funktionsnedsättning och deras anhörigas situation. HO påpekar också att anhöriga är en viktig resurs för personer med funktionsnedsättning men att kommunerna inte i första hand får se dem som en vårdresurs. Anhöriga måste i första hand få vara anhöriga och närstående, och föräldrar måste i första hand få vara föräldrar.

Stödet till anhöriga till människor med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning brister på många håll. Att vara närstående till en person som drabbas av psykisk ohälsa – oavsett ålder – får många konsekvenser. Det påverkar hälsa, social situation, ekonomi, livskvalitet och levnadsvillkor. Studier har t.ex. visat att närstående som vårdar psykiskt sjuka löper en ökad risk för depression.

Det finns nu ett nationellt kompetenscentrum när det gäller anhörigstöd till äldre kvinnor och män, men inget motsvarande när det gäller stöd till anhöriga och närstående till flickor, pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning. Vi föreslår att frågan utreds om hur man kan samla stöd och kunskap när det gäller anhörigas och närståendes stöd till personer med funktionsnedsättning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Personer med utländsk härkomst får generellt sett mindre offentlig vård och omsorg än svenskfödda. I stället får anhöriga ge det stöd och den hjälp som behövs. Det kan vara som personlig assistent, som anhörigvårdare eller som ett oavlönat omsorgsarbete. Många gånger är det kvinnor som får ta det stora ansvaret.

Många svenskfödda föräldrar till ett barn med funktionsnedsättning beskriver hur svårt det är att få kunskap om och rätt till samt att samordna myn-

digheters olika stöd och insatser. Ännu svårare är det om man har mindre kännedom om det svenska samhället och av språkliga skäl har svårare att ta till sig information. Flera insatser kräver att man själv känner till dem och aktivt söker dem.

I många andra länder finns det också en annan syn på människor med funktionsnedsättning och där är det familjen som tar hela ansvaret. Detta kan krocka rejält med den svenska synen på självständigt boende, utbildning osv. Det finns ett stort behov av att utveckla metoder för att nå närstående med utländsk bakgrund.

Socialstyrelsen bör därför få i uppdrag att i vägledningen särskilt lyfta fram hur stödet och informationen ska utformas för att också nå närstående med utländsk bakgrund som stöder anhöriga med funktionsnedsättning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning

Vänsterpartiet har tidigare motionerat om att tillsätta en bred utredning för att undersöka det våld som män utsätter kvinnor och flickor med funktionshinder för. FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor uppmanar i sin rapport från 2008 Sverige att anstränga sig ytterligare för att bekämpa våldet mot kvinnor med funktionsnedsättning.

Kommittén beklagar bl.a. att det saknas uppgifter om våldet mot denna grupp av kvinnor och att de utsätts för diskriminering när det gäller skydd mot våld. Utredningsinstitutet Handu kom i maj 2007 med en rapport om omfattningen av mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning.

Rapporten visade att kvinnor med funktionsnedsättning i allmänhet utsätts för mäns våld i ungefär lika hög grad som kvinnor utan funktionsnedsättning. Det fanns dock vissa skillnader. Det var vanligare att kvinnor med funktionsnedsättning blev kallade nedsättande saker och att männen fick dem att känna sig underlägsna.

När det gäller kvinnor med måttlig eller lindrig utvecklingsstörning verkar deras situation vara särskilt bekymmersam. En fjärdedel av kvinnorna som lever i ett förhållande uppger att deras nuvarande partner är våldsam mot dem och en tredjedel hade blivit slagna innan de fyllt 15 år. En av fem utvecklingsstörda kvinnor har försökt ta sitt liv.

Enligt en undersökning från Riksförbundet för social och mental hälsa (RSMH) har 70 procent av de kvinnor som kommer i kontakt med psykiatrin någon gång varit utsatta för fysiska eller sexuella övergrepp. Även Socialstyrelsen har i undersökningen av våld mot kvinnor med psykisk funktionsnedsättning (2005) visat på att denna grupp av kvinnor är mer utsatt för våld än andra kvinnor.

Jämförelser tyder på att dessa kvinnor även utsätts för sexuellt våld i högre utsträckning än kvinnor utan psykisk funktionsnedsättning. Samtidigt

Fel! Okänt namn på

konstateras att kunskapen och medvetenheten om problemen är starkt begränsad, vilket leder till att kvinnornas behov ofta förbises. Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning kan vara särskilt svårt för omgivningen att upptäcka eftersom kvinnan ofta är beroende av förövaren när det gäller dagliga behov som mat, sömn och hygien.

Det kan även vara förövaren som bistår kvinnan när det gäller kommunikation med omvärlden, i kontakter med myndigheter, skola, vänner osv. En kvinna med en funktionsnedsättning kan även ha svårt att själv skaffa hjälp för att komma ur en relation med en våldsam man. Även kvinnor med intellektuella funktionshinder är särskilt utsatta.

Enligt Socialstyrelsen saknar många kvinnojourer möjlighet att ta emot kvinnor med psykisk funktionsnedsättning. Handikappombudsmannen visar också i en rapport (2003) att kvinno- och brottsofferjourerna har svårt att ta emot kvinnor med fysisk funktionsnedsättning. Detta trots att dessa kvinnor precis som kvinnor utan funktionsnedsättningar ofta måste fly från sina hem vid misshandel i en nära relation.

Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt gjorde i december 2007 en undersökning om huruvida kommunerna i Västra Götaland i sina handlingsplaner gällande mäns våld mot kvinnor hade ett aktivt arbete när det gällde stöd till kvinnor med funktionsnedsättning som utsätts för våld. Resultatet var nedslående. Sammanfattningsvis kan sägas att Västra Götalands kommuner inte alls arbetade med frågan om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. Det fanns dock en klar vilja att ändra på detta.

Vänsterpartiet är stolt över att ha bidragit till att kvinnojourerna tillförts 100 miljoner kronor om året. Kommunerna måste nu ta sitt ansvar för att tillgodose kompetent stöd till samtliga våldsutsatta kvinnor som söker hjälp. De måste utbilda socialtjänstens personal, men också personal som arbetar med personer med funktionsnedsättningar och äldre. Kunskapen om mäns våld mot kvinnor måste förbättras rejält, inte minst när det gäller kunskap för att förbättra stödet till våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättningar. För att stimulera en kompetensutveckling inom socialtjänsten och bland personal som arbetar med personer med funktionsnedsättningar avsätter vi 55 miljoner kronor per år från 2010 i vår budgetmotion för 2010.

Kvinnjourerna har många gånger ytterst begränsade resurser och därför menar vi att det behöver tillföras medel för att stimulera en tillgänglighetsanpassning av jourerna. För detta avsätter vi 10 miljoner kronor per år från 2010 i vår budgetmotion.

Vi menar att staten bör ta ett särskilt ansvar för de mest utsatta kvinnorna. Regeringen bör återkomma med ett handlingsprogram för inrättande av resursjourer som har kompetens att ta emot missbrukande kvinnor respektive kvinnor med psykiska funktionsnedsättningar. För att stödja en satsning på resursjourer avsätter vi i vår budgetmotion 20 miljoner kronor per år från 2010.

För att göra Nationellt centrum för kvinnofrid tillgängligt även för kvinnor som är döva och hörselskadade anser Vänsterpartiet att en möjlighet att kommunicera via dövtolk bör införas. Medel för detta anslås i vår budgetmotion.

Fel! Okänt namn på

Ofta kan själva funktionsnedsättningen försvåra för den våldsutsatta kvinnan i hennes kontakt med rättsväsendet. Det handlar om kommunikations- och samarbetssvårigheter, men dessvärre även om hur kvinnans trovärdighet bedöms. Mot bakgrund av den extremt svåra situation som dessa kvinnor befinner sig i bör därför frågan om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning utredas på ett heltäckande sätt. Utredningen bör komma med konkreta förslag på hur situationen kan underlättas för kvinnor med funktionsnedsättning som är utsatta för mäns våld. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 5 oktober 2009

Elina Linna (v)

Rossana Dinamarca (v)

Amineh Kakabaveh (v)

Lena Olsson (v)

Siv Holma (v)

Eva Olofsson (v)